

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้าน วิทยาการ สังคม เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถเปิดตัวอยู่โดยลำพัง จะต้องร่วมมือและ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การดำรงชีวิตของคนในแต่ละประเทศมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและ กันมากขึ้น มีความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ใน ขณะเดียวกันสังคมโลกในยุคปัจจุบันก็เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนต้องคิดวิเคราะห์ แยกแยะและมีการตัดสินใจที่รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน มากขึ้นสิ่งเหล่านี้นำไปสู่สถานการณ์ของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม ระหว่างประเทศ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้อง ปฏิรูปการศึกษา คุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับความ พร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกของแต่ละประเทศ ดังนั้น ประเทศที่จะอยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบก็คือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้ และ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555 : 1)

การจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนต้องมีความเป็นพลวัต ก้าวทันกับสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการศึกษาไทยให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในเวทีโลกในยุคศตวรรษที่ 21 คือ โรงเรียนเป็นหน่วยบริการทางการศึกษาในมิติที่กว้างขึ้น เพราะในปัจจุบันสังคมโลก เป็นสังคมที่ไร้พรมแดน อีกทั้งการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 จะมีผลต่อการ เปิดเสรีทางการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาทั้ง ในและต่างประเทศ ดังนั้นในอนาคตโรงเรียนแต่ละแห่งจะต้องมีการแข่งขันด้านคุณภาพมากขึ้น หลักสูตรการเรียนการสอนมีความเป็นสากล โรงเรียนควรวางทฤษฎีหรือข่ายในการจัดหลักสูตร นานาชาติ หลักสูตรสมทบ หรือหลักสูตรร่วมกับสถาบันต่างประเทศเพื่อความเป็นสากลของ การศึกษา การพัฒนาทักษะการคิด ในปัจจุบันโรงเรียนยังไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดของ

ผู้เรียนได้เท่าที่ควร จึงควรมีการปรับรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดให้มากยิ่งขึ้น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตามปรัชญาการจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคลในองค์รวมทั้งมิติของความรู้และคุณธรรมคู่กัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและประชาคมโลกอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และการสอนภาษาต่างประเทศในยุคโลกไร้พรมแดนนั้น ผู้มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศย่อมมีความได้เปรียบในการติดต่อสื่อสารการเจรจาต่อรองในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการประกอบอาชีพ การจัดการเรียนการสอนจึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2555 : 1-2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ประเมินทุก 5 ปีซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในด้านการประกันคุณภาพการศึกษาโดยการวางแผนนโยบาย แนวทาง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นฐานที่มั่นคงในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การประกันคุณภาพเป็นระดับหนึ่งของวิวัฒนาการของการบริหารและการจัดการคุณภาพเป็นกระบวนการที่สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยเน้นการวางแผนป้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด โดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นการออกแบบ ขั้นการดำเนินการจนได้ผลผลิตออกมา (Frazier, 1997 : 277) นอกจากนี้ต้องนำผลการประเมินทุกชั้นตอนมาใช้เพื่อการวางแผนการออกแบบ และนำไปปฏิบัติในการบริหารคุณภาพ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องกระบวนการประเมินจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการประกันคุณภาพ เพราะเป็นส่วนที่ได้ข้อมูลความจริงที่นำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานขององค์กรต่อไป แนวคิดในการบริหารคุณภาพมีหลากหลายแนวคิดเช่น รางวัลเดมมิง (Deming Prize) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศของมัตคอมบัลดริจ (MBNQA) รางวัลบริหารคุณภาพของยุโรป (EFQM) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ (SQA) รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย (TQA) รางวัล

คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) และการบริหารจัดการระบบคุณภาพ โรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งแนวคิดในการบริหารคุณภาพเป็นที่ยอมรับของนานาชาติในปัจจุบัน คือ แนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของมัลคอล์ม บัลดริจ (The Malcolm Baldrige National Quality Award ; MBNQA) เพราะเป็นระบบที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แนวคิดหลักของการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) (วีรวิทย์ มาหะศิริานนท์, 2542 : 95-114) ร่วมกับแนวคิดของการเปรียบเทียบสมรรถนะ (Benchmarking) มีกระบวนการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์และมุ่งเน้นอนาคต (Focus on the Future) โดยการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ การดำเนินการต่างๆ นั้นจะมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์

สำหรับเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของมัลคอล์ม บัลดริจ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management : TQM) ที่เน้นกระบวนการบริหารคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดย ผู้นำองค์กรต้องทำให้มั่นใจในการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง มีการวางแผน การจัดองค์กร และการทำความเข้าใจกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแต่ละบุคคลในแต่ละระดับ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพอย่างมีความยืดหยุ่นเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้า และเพื่อที่จะแข่งขันได้ โดยนำมาประยุกต์ร่วมกับการใช้แนวคิดของทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเฉลียวฉลาดของบุคคลมาช่วยในการพัฒนามนุษย์ในองค์กร (รังสรรค์ โภมยา, 2546 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Weller, 1999 : 1-3) ตลอดจนมีการศึกษา วิจัย และประชุมระดมความคิดจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทั้งจากวงการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรที่ไม่ต่างกำไร และอื่นๆ เพื่อสะท้อนให้เกิดการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด สำหรับการดำเนินงานของรางวัลคุณภาพระดับชาติของมัลคอล์ม บัลดริจ นั้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมอบรางวัลพัฒนาแห่งชาติ ให้กับองค์กรที่มีการพัฒนาสูงสุด ที่มีการบริหารจัดการจนมีความเป็นเลิศสามารถเป็นตัวอย่างให้องค์กรอื่นๆ เกณฑ์คุณภาพการดำเนินงานที่เป็นเลิศนี้ปัจจุบันได้ยอมรับอย่างแพร่หลายไปทั่วโลกว่าเป็นเครื่องมือในการประเมินองค์กรที่มีประสิทธิภาพและสามารถช่วยผู้นำองค์กรในการบ่งชี้ถึงจุดเด่น (Strength) โอกาสในการพัฒนา (Opportunity for Improvement) โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินปรับปรุงองค์กรไปสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไปเรื่อยๆ (บวรศิลป์ เชาว์นรินทร์, 2547 : 1)

ในปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยได้นำเอาระบบคุณภาพของมัลคอล์ม บัลดริจ (MBNQA) มาประยุกต์ใช้เริ่มดำเนินการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติได้มอบหมายให้สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ(Thailand Productivity Institution) เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินหน่วยงานที่จะเสนอเข้ารับรางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ ด้านบริหารจัดการ โดยมีการใช้เทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติได้นำเกณฑ์ MBNQA ของสหรัฐอเมริกา มาปรับเป็นเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย (Thailand Quality Award : TQA) เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับและพัฒนาองค์กรธุรกิจไทยสู่ความเป็นเลิศ 7 ประการ คือ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นลูกค้าและการตลาด 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 6) การจัดการกระบวนการ 7) ผลลัพธ์ทางธุรกิจ ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้ปรับจากเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย (TQA) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบบริหารของตนสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเรียกว่า การพัฒนาคุณภาพบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) เพื่อให้เป็นระบบที่ดีกว่า เร็วกว่า ถูกกว่าและเป็นที่ยอมรับมากกว่า (สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, 2555 : Online)

ในด้านการศึกษาก็ได้มีการนำแนวทางดังกล่าวประยุกต์ใช้ในองค์กร สถาบัน และสถานศึกษาต่าง ๆ อย่างแพร่หลายโดยได้กำหนดกรอบเกณฑ์ด้านการจัดการศึกษาเพื่อผลงานที่เป็นเลิศ (Baldrige Education Criteria for Performance Excellence) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เพื่อช่วยให้มีการทำความเข้าใจและปรับใช้ในวงการศึกษาเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน โดยยึดหลักการดำเนินงานเชิงระบบเพื่อช่วยให้องค์กร โรงเรียนสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ และใช้กันอย่างกว้างขวางในต่างประเทศ สำหรับในประเทศไทยปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้นำเอาแนวความคิดการประกันคุณภาพของมัลคอล์ม บัลดริจ มาประยุกต์ใช้ในการประกันคุณภาพภายใน เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่จัดเป็นโครงการรางวัลแห่งคุณภาพแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 นอกจากนี้มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและโรงเรียนมาตรฐานสากลก็ได้มีการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาเช่นกัน คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่จะแสดงว่าโรงเรียนได้พัฒนาสู่มาตรฐานสากล คือ การบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่จะ พัฒนาองค์กรให้มีผลดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยอิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้มีวิธีปฏิบัติและผลการ

ดำเนินการในระดับมาตรฐานโลก เนื่องจากมีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินใจรางวัลเช่นเดียวกับ รางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA) ซึ่งเป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่ประเทศต่างๆ หลายประเทศทั่วโลกนำไปประยุกต์ เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และสหภาพยุโรป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 1)

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สาม ปีงบประมาณ 2554 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวน 7,985 แห่ง ได้รับการรับรองในระดับดีมาก 333 แห่ง คิดเป็น 4.17 % ระดับดี 5,357 แห่งคิดเป็น 67.09 % ไม่รับรองมาตรฐาน 2,295 แห่ง คิดเป็น 28.74 % (โพสด์ทูเดย์. 2555 : A6) โรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน 28.74% แสดงว่า โรงเรียนไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำ สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารคุณภาพสถานศึกษา แนวทางการดำเนินการ องค์ประกอบการบริหารคุณภาพสถานศึกษา และการมุ่งเน้นผลลัพธ์การดำเนินงานของสถานศึกษา ยังไม่มีทิศทางที่ชัดเจนจึงจำเป็นต้องจะมีการปรับปรุงระบบบริหารคุณภาพในสถานศึกษา

จากความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา และจากแนวคิดในการบริหารคุณภาพมีหลากหลายแนวคิด และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบที่สำคัญของรางวัลคุณภาพแห่งชาตินานาชาติประเทศและการบริหารคุณภาพแบบต่างๆ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และบูรณาการองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองและย่อย เพื่อนำมากร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล และเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล ไปใช้ในการดำเนินการบริหารคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้เกิดผลลัพธ์ บรรลุตามเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเทียบเคียงมาตรฐานสากล (World-Class Standard) และมีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen)

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองและย่อยของรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล มีอะไรบ้าง
2. รูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล ที่เหมาะสมควรมีลักษณะเป็นอย่างไร
3. คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา สาระสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองและย่อยของรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล
3. เพื่อสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) เป็นการวิจัยผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และเชิงปริมาณ (Quantitative Method) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ มาตรฐานสากล โดยมีขอบเขตในการวิจัย ได้แก่

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเอกสาร งานวิจัย กรอบแนวคิด องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองและย่อยของรูปแบบการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล โดยศึกษาจากเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของนานาชาติและการบริหารคุณภาพแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล ดังนี้ 1) เกณฑ์รางวัลเดมมิง 2) เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติสหรัฐอเมริกา 3) เกณฑ์รางวัลบริหารคุณภาพของยุโรป 4) เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ 5) เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย 6) เกณฑ์รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 7) เกณฑ์

คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศของมัลคอม บัลคริง และ8) การบริหารจัดการระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ระยะที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญมีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้บริหาร โรงเรียนมาตรฐานสากล(World-Class Standard School) หรือเป็นโรงเรียนในฝันระดับอำเภอหรือตำบล จำนวน 6 คน โดยแบ่งการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนสอน 3 ระดับ ๆ ละ 2 คน รวมทั้งหมดจำนวน 6 คน

2.2 ระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิคือมีความรู้และประสบการณ์ในด้านการบริหารการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการภาครัฐ (PMQA) ด้านประกันคุณภาพ ด้านเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ มีบทบาทในการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่าง รูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติ (MACR) จำนวน 9 คน

2.3 ระยะที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญคือมีความรู้ ความเชี่ยวชาญประสบการณ์ และผลงานในด้านการบริหารคุณภาพจากภาครัฐและเอกชน เป็นผู้มีชื่อเสียงในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ หรือเป็นผู้บริหารในระดับอุดมศึกษา จำนวน 12 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบ หมายถึง มโนคติของการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล ซึ่งแสดงให้เห็น โครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย ผ่านกระบวนการตรวจสอบยืนยันที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้มโนคติของการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากลที่สมบูรณ์

2. คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะของผลลัพธ์หรือการบริการของสถานศึกษาเป็นที่พอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ใช้บริการ มีคุณค่า ประโยชน์และมาตรฐาน ที่สอดคล้องกับค่านิยมหรือความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ใช้บริการ

3. รูปแบบการบริหารคุณภาพ หมายถึง มโนคติของการบริหารคุณภาพ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล ซึ่งแสดงให้เห็น โครงสร้างและความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองและย่อยของรูปแบบ ที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดจาก เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของนานาชาติและการบริหารคุณภาพแบบต่างๆ แล้วนำมา ร่างและนำเสนอรูปแบบ ผ่านกระบวนการตรวจสอบยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้รูปแบบ ที่สมบูรณ์มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้

4. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษาต่ำกว่าระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ที่มีการจัดการศึกษาอยู่ 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

5. มาตรฐานสากล หมายถึง การบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยระบบ คุณภาพ ตามแนวคิดของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของนานาชาติและการบริหาร คุณภาพแบบต่างๆที่ทั่วโลกยอมรับ มีโครงสร้างและองค์ประกอบการบริหารคุณภาพ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานเทียบเคียงมาตรฐานสากล และส่งผลให้ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เทียบเคียงมาตรฐานสากล และมีศักยภาพเป็นพล โลก

6. การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล หมายถึง การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองและองค์ประกอบย่อย จากแนวคิดของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของนานาชาติและการบริหารคุณภาพแบบ ต่างๆ แล้วนำมาสร้างเป็นรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล และนำเสนอรูปแบบเป็น โครงสร้างและความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองและองค์ประกอบย่อย ผ่านกระบวนการตรวจสอบยืนยัน โดยการประชุม อภิปรายแบบพหุทัศนะเพื่อหาฉันทมติและการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้รูปแบบที่ สมบูรณ์มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ และมีการพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการบริหาร คุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล ผ่านการตรวจสอบยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากลส่งผลให้การ บริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จและก้าวสู่มาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับ โดยมีองค์ประกอบทั้งหมดที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด จากเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ของประเทศต่าง ๆ และการบริหารคุณภาพแบบต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบ ดังนี้

6.1 องค์ประกอบหลักที่ 1 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

(Leadership of School Director) หมายถึง มุมมองภาพลักษณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ เป็นผู้นำกำหนดทิศทาง มีวิสัยทัศน์ มีการสื่อสาร มนุษย์สัมพันธ์และแรงจูงใจมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรู้ดี ใฝ่รอบ รู้ลึก กล้าการตัดสินใจ มีคุณธรรม จริยธรรมตามจรรยาบรรณมาตรฐานวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ เป็นนักประชาธิปไตย นักบริหารมืออาชีพ การสร้างและพัฒนาทีมงาน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีกระบวนการคิดเชิงระบบและสร้างสรรค์ 2) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ เป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและนวัตกรรม การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีจิตสาธารณะและการบริการที่ดี ประสานความสัมพันธ์ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ส่งเสริมและพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ การประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6.2 องค์ประกอบหลักที่ 2 ด้านการมุ่งเน้นตามหลักธรรมาภิบาล

(Good Governance Focus) หมายถึง การบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ สร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ ให้แก่ชุมชน ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ งานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และมีการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อสาธารณะชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมการระดมทรัพยากรและติดตามผลการดำเนินการของสถานศึกษา

6.3 องค์ประกอบหลักที่ 3 ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic

Management) หมายถึง กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ได้แก่ การศึกษาสภาพของสถานศึกษาโดยการวิเคราะห์ (SWOT) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาจากการมีส่วนร่วม การสื่อสารและถ่ายทอดทิศทางของสถานศึกษาให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา 2) การนำกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายของตัวชี้วัด การดำเนินการตาม

โครงการ/กิจกรรม ตามแผนปฏิบัติการประจำปี 3) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ของสถานศึกษา มีการติดตามและประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปีและการรายงานผลของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อสาธารณชน การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอที่จะทำให้แผนกลยุทธ์บรรลุผลตามเป้าหมาย การจะปรับเปลี่ยนแผนตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป และการรักษาความยั่งยืนของสถานศึกษาในระยะยาว

6.4 องค์ประกอบหลักที่ 4 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) หมายถึง การบริหารจัดการเกี่ยวกับการศึกษา ดำรวจรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตพื้นที่บริการ การรับฟังเสียงสะท้อน ความต้องการและข้อเสนอแนะของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตพื้นที่บริการและสร้างความผูกพันระหว่างสถานศึกษากับนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหรือ โปรแกรมการเรียนที่สนองความต้องการของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำมาใช้ในการปรับปรุงและกำหนดทิศทาง การดำเนินการของสถานศึกษา

6.5 องค์ประกอบหลักที่ 5 ด้านการมุ่งเน้นครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teacher and Education Personnel Focus) หมายถึง การกำหนดบทบาทหน้าที่ภาระงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ตรงกับความรู้ความสามารถสาขาวิชาเอกที่สอน มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม อุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ยึดมั่นในมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู มีการพัฒนาความองค์ความรู้การจัดการเรียนการสอน ความรู้การบริหารของหัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มสาระ และหัวหน้าสายชั้น ส่งเสริมให้ครูมีการสร้างนวัตกรรม การปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ มีการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ มีการสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมขวัญและกำลังใจความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ มีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานให้น่าอยู่ และมีสวัสดิการตามศักยภาพของสถานศึกษา

6.6 องค์ประกอบหลักที่ 6 ด้านระบบสารสนเทศและการจัดการความรู้ (Information System and Knowledge Management) หมายถึง การวัดผลการดำเนินการทุกด้านของสถานศึกษา การวิเคราะห์ ตรวจสอบและปรับปรุงผลการดำเนินการในด้านต่างๆของสถานศึกษา การจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษา การจัดการข้อมูลสารสนเทศในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และครอบคลุมทุกระบบงาน นำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาช่วย

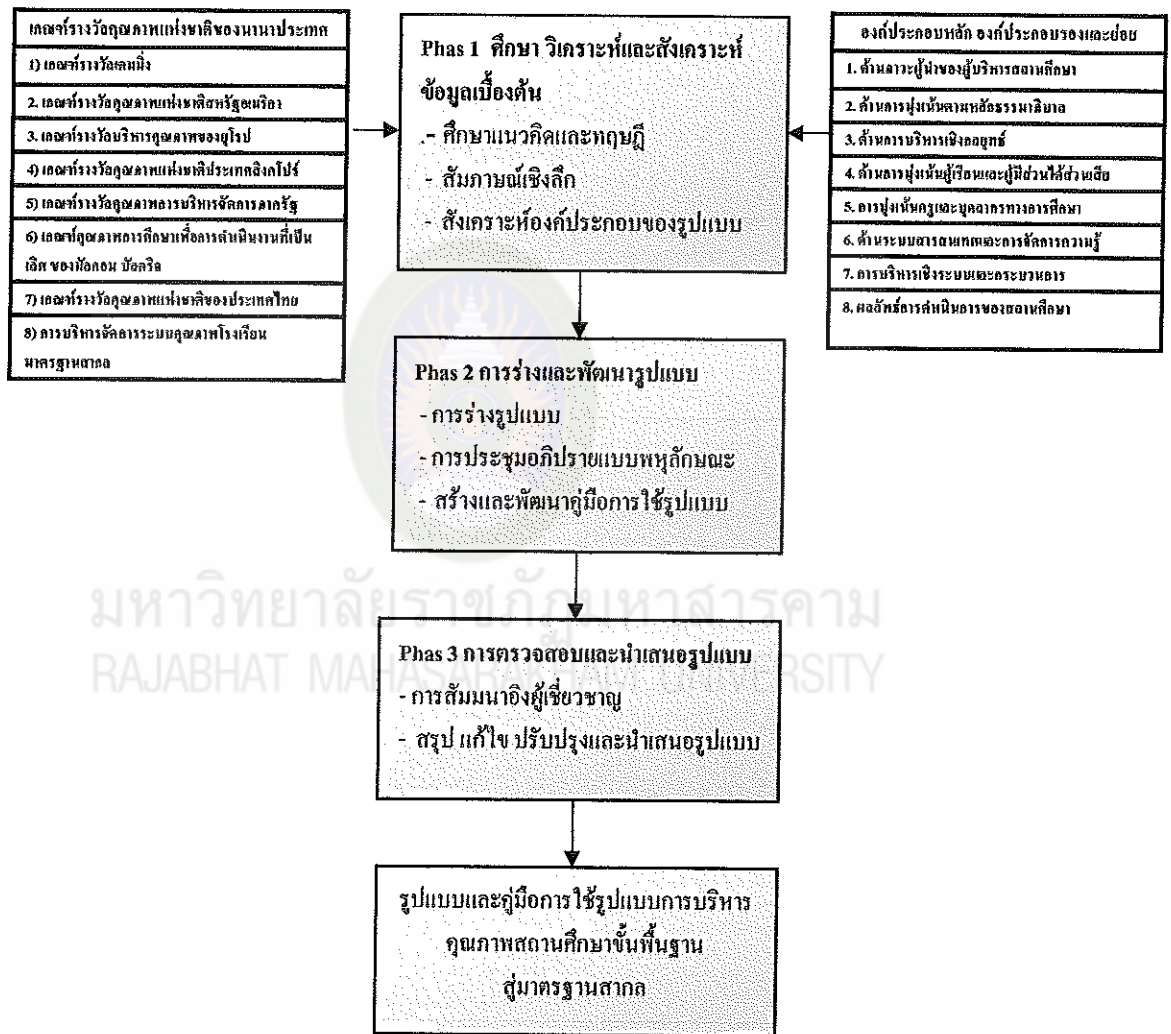
ในระบบสารสนเทศสถานศึกษามีสารสนเทศที่พร้อมในการนำไปใช้งานโดยสอดคล้องกับทิศทางและความต้องการของสถานศึกษา มีการจัดระบบและองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในสถานศึกษา

6.7 องค์ประกอบหลักที่ 7 ด้านการบริหารเชิงระบบและกระบวนการ (System And Process Management) หมายถึง การออกแบบและปรับปรุงกระบวนการของระบบงานหลักและระบบสนับสนุน ออกแบบกระบวนการของระบบงานครอบคลุมภารกิจทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะ 4 กลุ่มงานหลักในสถานศึกษา ได้แก่ กลุ่มงานบริหารวิชาการ กลุ่มงานบริหารงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป การออกแบบและสร้างนวัตกรรมกระบวนการของระบบ การจัดทำข้อกำหนดการบริหารจัดการกระบวนการของระบบหลักและระบบสนับสนุน และการปรับปรุงกระบวนการของระบบหลักและระบบสนับสนุน การบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อเตรียมความพร้อมต่อภาวะฉุกเฉินอุบัติภัยต่างๆ

6.8 องค์ประกอบหลักที่ 8 ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ (Performance Results) หมายถึง การบริหารจัดการเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินการของสถานศึกษา ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา ผลลัพธ์ด้านมุ่งเน้น หลักธรรมาภิบาล ผลลัพธ์ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลลัพธ์ด้านครูและการบุคลากรทางการศึกษา ผลลัพธ์ด้านระบบสารสนเทศและการจัดการความรู้ และผลลัพธ์ด้านการบริหารเชิงระบบและกระบวนการ นอกจากนี้ยังเป็นการตรวจประเมินระดับผลการดำเนินการเมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่น ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองและองค์ประกอบย่อย จากแนวคิดของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของนานาชาติและการบริหารคุณภาพแบบต่าง ๆ ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล มาใช้ในการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามมาตรฐานสากล

2. ประโยชน์เชิงการประยุกต์ใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นแนวทางในการนำเอารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY